

HONORÉ DE BALZAC

KİBAR
FAHİŞELERİN
İHTİŞAM VE SEFALETİ

Çeviri: AYSEL BORA

HONORÉ DE BALZAC
KİBAR
FAHİŞELERİN
İHTİŞAM VE SEFALETİ

Can Klasik

Kibar Fahişelerin İhtişam ve Sefaleti, Honoré de Balzac

Fransızca aslından çeviren: Aysel Bora

Splendeurs et misères des courtisanes

© 2012, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2012

4. basım: Ocak 2023, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Füsün Önen

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-4289-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HONORÉ DE BALZAC
KIBAR
FAHİŞELERİN
İHTİŞAM VE SEFALETİ

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Aysel Bora

♥can

Honoré de Balzac'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

İki Yeni Gelinin Anıları, 1983

Vadideki Zambak, 1990

Goriot Baba, 2000

Eugénie Grandet, 1983

Uzun Yaşam İksiri, 2016

Tefeci Gobseck, 2021

Efendi Cornelis, 2022

Bir Kır Balosu, 2022

Kırmızı Han, 2022

HONORÉ DE BALZAC, 1799'da Fransa'nın Tours kentinde doğdu. Kendi adıyla yayımlanan ilk eseri *Köylü İsyanı* tarihî bir romandı. 1829-1830 yıllarında taşra yaşamına yönelen Balzac'ın *Tours Papazı* ve *Eugénie Grandet* gibi romanları basıldı. Yapıtlarını büyük bir bütün oluşturacak biçimde üç grupta tasarladı: insan yaşamını ve toplumu yöneten ilkeleri ele alan "çözümleyici incelemeler"; insan eylemini belirleyen nedenleri ortaya koyan "felsefi incelemeler"; bu nedenlerin sonuçlarını gösteren "töre incelemeleri". Bu bakımdan *Goriot Baba*, gerçekçilik akımının başyapıtı sayılır. Balzac, bu eserlerinin tümüne Dante'yi anıştıran bir başlık koydu: "İnsanlık Komedyası". Balzac, 1850'de Paris'te öldüğü zaman, ardında 85'i tamamlanmış, 50'si taslak halinde kalmış toplam 135 roman ve 2000'i aşkın roman karakteri bırakmıştı.

AYSEL BORA, İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdikten sonra *Meydan Larousse*'un çevirmen kadrosunda görev aldı. Bugüne değin, aralarında Jean-Paul Sartre, Georges Simenon, Amin Maalouf, Nathalie Sarraute, David Boratav, Mathias Enard, Milan Kundera, Yasmine Ghata, Gamal Gitani, Doris Dorrie, Christian Jacq gibi pek çok yazarın yapıtını dilimize kazandırdı.

Zatıalileri Prens Alfonso Serafino di Porcia'ya¹

Şu son günlerde evinizde kalırken uzun uzun üzerinde düşündüğüm, esasen Paris'i anlatan bir eserin başına isminizi koymama izin veriniz. Bahçenizde serpilip boy veren, beni nostaljiyle tanıştıran ama karaağaçlarıyla Champs-Elysées'yi hatırladığım *boschetti*'lerin altında dolaşırken dindirdiğiniz özlemlerle sulanan bu söylem çiçeklerini size sunmamdan daha doğal ne olabilir? Belki böylece Duomo'nun karşısında hayallere dalmanın, Porto Ranza'nın o tertemiz ve zarif zemin taşları üzerinde bizim çamur deryası sokakları özleminin suçunu telafi edebilirim. İleride Milanolu kadınlara ithaf edebileceğim birkaç kitap yayımlayacak olursam, sevdiklerimizin isimleri arasında sizin kadim hikayecilerinizce de çok sevilmiş isimler bulacağım için bahtiyar olacağım. Bu isimlerin hatırasına bu samimi ve sadık dostunuzu hatırlamanızı rica ederim.

De Balzac
Temmuz 1838

1. Bu İtalyan prensi, 1838'de Milano'daki gösterişli villasında Balzac'ı misafir etmişti. Yazar bu kitabın sadece başlangıç kısmını bu villada tasarlamıştır. Çünkü ithaf yazısı 1838 tarihini taşıyor, oysa roman çok daha sonra yayımlanmıştır. (Y.N.)

1

Fahişeler nasıl sever

Opera Balosu'ndan bir manzara

1824 yılının son Opera Balosu'nda, hiç hesapta olmayan aksilikler yüzünden evinden çıkamayan bir kadını arayan bir erkeğin tavrıyla koridorları ve fuayeyi arşınlayıp duran genç bir adamın yakışıklılığı pek çok maskelinin dikkatini çekti. Bu zaman zaman umursamıyormuş gibi, zaman zaman telaşlı gidip gelmelerin sırrını ancak yaşını başını almış kadınlarla görmüş geçirmiş aylaklar bilir. Bu büyük buluşmada kalabalık kalabalıkla pek az ilgilenir; herkes kendi çıkarının derdindedir, aylaklığın dahi zihni başka şeylerle meşguldür. Modayı yakından takip eden züppe kılıklı bir genç, kendini bu endişeli arayışa öylesine kaptırmıştı ki uyandırdığı ilginin farkında bile değildi. Bazı maskelilerin alayla karışık hayranlık tezahüratını, ciddi hayret nidalarını, atılan lafları, tatlı sözleri duymuyor, hiçbir şey görmüyordu. Yakışıklılığına baktığında bu baloya macera yaşamaya gelen ve bir zamanlar Frascati¹ kumarhanesinde vurgun fırsatı bekleyen şanslı erkeklerden sayılabilecek bu genç, aslında akşamının istediği gibi geçeceğinden son derece emin görünüyordu. Opera'daki maskeli baloyu balo yapan ve

1. Paris'te çok rağbet gören İtalyan dondurmacı ve kafe sahibi. Kafe, sonradan kumarhaneye dönüşmüş, ihtilalden sonra da kapanmıştır. (Ç.N.)

ancak oyunda rolü olanların bildiği o üç kişilik gizemlerden birinin kahramanı olmalıydı; yoksa Opera, sırf “gördüm” demek için gelen genç kadınlar, taşralılar, tecrübesiz gençler ve yabancılar için bir yorgunluk ve can sıkıntısı sarayından başka bir şey olamazdı. Defter-i kebirin varlığından bile bihaber Bretagne sahil köylüleri için borsa ne kadar anlaşılmazsa onlar için de bu gelip giden, girip çıkan, kavisler çizen, olduğu yerde dönen, inip çıkan ve ancak bir kütük yığınının üstündeki karıncalarla kıyaslanabilir hem ağır hem telaşlı kuru kalabalık o kadar anlaşılmazdır. Birkaç istisna dışında Paris’te erkekler maske takmaz; maskeli balolara özgü *domino* denen o kapüşonlu geniş pelerini giyen erkek, gülünç görünür. Burada toplumun dehası devreye girer. Aşk ilişkilerini saklamak isteyen insanlar Opera’ya gider ama içeri girmez, mutlaka içeri girmek zorunda olan maskeliler de hemen dışarı çıkar. En eğlenceli manzaralardan biri de balo başlar başlamaz yakalanmaktan akın akın kaçmaya bakanlarla yukarı çıkanların kapıda yarattığı sıkışıklıktır. Yani maskeli erkekler ya eşlerini gözetlemeye gelen kiskanç kocalar ya da çapkınlık yaparken eşlerine yakalanmak istemeyen kocalar olup her iki durum da aynı derecede eğlencelidir. Bu arada genç adam, fıçı gibi yuvarlana yuvarlana yürüyen, kısa boylu, şişman, katil maskeli biri tarafından takip edildiğinin farkında değildi. Opera’nın müdavimi olan herkes bu maskelinin bir kamu yöneticisi, borsa simsarı, banker, noter; aldatıldığından şüphelenen bir burjuva olduğunu ânında anlardı. Zira yüksek sosyete de kimse böyle iz sürüp de kendini küçük düşürmezdi. Nitekim birçok maskeli bu ürkütücü şahsı birbirine göstererek gülmüş, laf atanlar olmuş, birkaç genç de alay etmişti. Bir yere varamayan bu sataşmaları o kendine güveni ve tavırlarıyla dikkate bile almadığını ilan eder gibiydi; kovalanan bir yabandomuzu nasıl kulaklarında

vınlayan kurşunlara, arkasından havlayan köpeklere al-dırmadan koşarsa bu adam da genç adamın arkasına ta-kılmış, onun gittiği yere gidiyordu. Opera Balosu'nda zevk de keder de ilk bakışta aynı kılığa, yani o meşhur siyah Venedik kaftanına bürünse ve her şey birbirine ka-rışsa da, Paris sosyetesini oluşturan farklı kesimler orada buluşur, birbirini tanır ve birbirlerini karşılıklı süzerler. Erbabı için o kadar belli işaretler vardır ki, bu karmaşık ve anlaşılmaz çıkarlar kitabı eğlenceli bir roman gibi okunabilir. Müdavimlerin gözünde bu adamın çapkın-lıkta hiç şansı olamazdı, öyle olsaydı, mutlaka üzerinde ne hazırlıklardan sonra artık muradına erdiğini belli eden kırmızı, beyaz ya da yeşil gibi anlaşmalı bir işaret taşırdı. Mesele intikam mıydı acaba? Maskelinin, çapkın genci çok yakından takip ettiğini gören birkaç aylak, ba-kışlarını hazzın o ilahî halesini kondurduğu güzel yüze çevirmişti. Genç adam ilgi çekiyor, etrafta dolaştıkça uyandırdığı merak da artıyordu. Zaten seçkin bir hayatın alışkanlıkları her halinden belli oluyordu. Zamanımızın kaçınılmaz yasalarına göre, gerek fiziksel olarak, gerek manevi bakımdan bir dük ve emsalinin en seçkin, en iyi yetiştirilmiş oğlu ile daha dün Paris'in göbeğinde sefale-tin demir pençesi altında kıvranan bu çekici genç arasın-da pek de fark yoktu. Hırslarına yetecek paraları olma-dan Paris'te yükselmek isteyen ve kendilerini bu muhte-şem şehrin en çok tapınılan tanrısı tesadüfe feda ederek her şeylerini riske atan gençlerin çoğunda olduğu gibi yakışıklılığıyla, gençliğiyle aradaki derin uçurumları ka-patabiliyordu. Yine de kılık kıyafeti, hali tavrı kusursuz-du, fuayenin klasik parkelerini de Opera'ya alışkın biri havasında arşınlamaktaydı. Paris'in bütün bölgelerinde olduğu gibi burada da kim olduğunuzu, ne yaptığınızı, nereden geldiğinizi ve ne istediğinizi açık eden bir duru-şunuz olduğunu fark etmeyen var mıdır?

Balo müdavimlerinin seçkin bir kadın olduğunu bildiği bir maskeli, “Yakışıklı delikanlıymış!” dedi. “Buralarda dönüp dönüp bakılacak türden.”

Koluna girdiği adam, “Tanımadınız mı?” dedi. “Oysa Madam du Châtelet size takdim etmişti...”

“Nasıl?! Şu eczacının oğlu mu? Hani Madam du Châtelet’in ölüp bittiği, gazetecilik yapmaya kalkan, Matmazel Coralie’nin sevgilisi olan?”

Sixte du Châtelet Kontu, “Ben onun bir daha toparlanamayacak kadar dibe vurduğunu sanıyordum... Nasıl olur da Paris sosyetesinde yeniden boy gösterir, anlayamıyorum...” dedi.

Maskeli kadın, “Sanki bir prens,” dedi, “onu böyle halalara sokan, birlikte yaşadığı o artist kız olamaz. Oğlanı ilk keşfeden kuzenim olmuştu ama onu içine düştüğü sıkıntılardan kurtaramadı... Doğrusu, bu Sargine’in¹ metresi olan kadını tanımayı çok isterdim. Bana hayatıyla ilgili bir şeyler söyleyin de takılıp meraklandırayım şunu.”

Fısır fısır konuşarak genç adamı takip eden bu ikili o sırada geniş omuzlu maskeli tarafından dikkatle süzüldü.

Charente Valisi genç züppenin koluna girerek, “Sevgili Mösyö Chardon,” dedi, “sizinle tanışmak isteyen birini takdim edeyim...”

“Sevgili Châtelet Kontu,” diye cevap verdi genç adam, “bana hitap ederken kullandığınız ismin ne kadar gülünç olduğunu bu hanımdan öğrendim. Bir krallık kararnameyle anne tarafımdan atalarımın soyadı olan Rubempré bana geri verildi. Bu olay gazetelerde ilan edilmiş olsa da o kadar yoksul bir insanla ilgili ki, bunu dostlarıma, düşmanlarıma ve hiç ilgisi olmayanlara hatırlatırken yüzüm hiç de kızarmıyor. Siz kendinizi bu üç gruptan

1. Yazarı bilinmeyen ama Arnaud de Baculard’a mal edilen bir öyküde yer alan karakter, aşk öğrencisi. (Ç.N.)

hangisine dahil ederseniz edin, ben kendileri henüz Madam de Bargeton iken bizzat karınız tarafından alınması tavsiye edilen bir tedbiri onaylamamak gibi bir şey yapmayacağınızdan eminim.” (Markiz’i gülümseten bu şirin dokundurma, Charente Valisi’nde sınırlı bir ürpertiye neden oldu.) Lucien ekledi: “Kendisine söyleyin, artık armam da var; yeşil mine zemin üstüne gümüşi azgın boğa.”

“Gümüşi azgın...” diye tekrarladı Châtelet.

Lucien coşkuyla devam etti:

“Eğer bilmiyorsanız eşiniz Madam Markiz size bu eski armanın neden mabeyinci anahtarından da, sizin armanızda bulunan imparatorluk arılarından da üstün olduğunu anlatır. Genç kızlık soyadı “Nègrelisse d’Espard” olan Madam Châtelet için ne büyük talihsizlik...”

Markiz d’Espard, bir zamanlar burun kıvırdığı adamın küstahlığı ve kendine güveni karşısında şaşırılmıştı. “Madem beni tanıdınız, artık sizi meraklandırmama gerek kalmadı,” dedi. Alçak sesle de ekledi: “Ama sizin beni ne kadar meraklandığınızı anlatamam.”

Lucien kesin olan mutluluğunu tehlikeye atmak istemeyen bir erkeğin tebessümüyle, “O halde izin verin de,” dedi, “bu gizemli alacakaranlıkta kalmaya devam ederek düşüncelerinizi meşgul etme konusunda sahip olduğum tek şans elimden kaçırılmayayım Madam.”

Markiz, Lucien’in hazırcevaplığı karşısında, lafının ağzına tıkanığını hissederek elinde olmadan küçük ve sert bir hareket yaptı.

Châtelet Kontu, Lucien’e, “Konumunuzdaki değişiklikten dolayı sizi kutluyorum,” dedi.

Lucien, “Ben de iltifatınızı aynen kabul ediyorum,” diye karşılık verdi. Markiz’i de sonsuz bir incelikle selamladı.

Kont, Madam d’Espard’a dönüp alçak sesle, “Kendini beğenmişe bak!” dedi. “Sonunda atalarını da fethetmiş.”

“Gençlerdeki bu kendini beğenmişlik, biz kadınları hedef aldığı anda hemen hemen her zaman çok yükseklerdeki bir aşk mutluluğuna işaret eder; çünkü erkeklerin kendi aralarında birbirine çalım satmaları aşkta yaya kaldıklarının habercisidir. Bu yüzden, hanım dostlarımız arasında bu güzel kuşu kanatlarının altına almış olanı doğrusu tanımak isterdim; belki o zaman bu akşam eğlenebilirdim. Bana gelen imzasız pusulanın bir rakibemin başının altından çıkan bir hınzırlık olduğu kesin, çünkü pusulada bu genç adamdan söz ediliyor. Böyle küstah davranmasını akıl veren biri olmalı. Takip edin şunu. Ben Navarrein Dükü’nün koluna gireceğim, beni bulursunuz.”

Madam d’Espard tam akrabasına yaklaşacakken gizemli maskeli, Dük’le ikisinin arasına girerek kulağına şöyle dedi: “Lucien sizi seviyor. Pusulayı o yazdı. Şu sizin Vali en büyük düşmanı, onun yanında nasıl açılırsın?”

Meçhul kişi, Madam d’Espard’ı çifte şaşkınlığıyla baş başa bırakarak uzaklaştı. Markiz, bu maskelinin rolünü oynayabilecek birini tanımıyordu. Tuzak olmasından korktu, gidip oturdu ve saklandı. Lucien’in nicedir hayalini kurduğu intikam kokan bir yapmacıklıkla o iddialı “du”sünü koparıp attığı Kont Sixte du Châtelet, bu yakışıklı züppeyi belli bir mesafeden takip ederken kısa bir süre sonra, gönül rahatlığıyla konuşabileceğini sandığı bir genç adamla karşılaştı.

“Merhaba Rastignac, Lucien’i gördünüz mü; çulu düzmüş.”

Şık genç Atina usulü, hafif ama esprili bir tonla cevap verdi:

“Ben onun kadar yakışıklı olsaydım, ondan bile zengin olurudum.”

Maskeli şişman adam, Rastignac’ın kulağına eğilerek, “Olamazdın,” dedi. Bu tek sözcüğü vurgulayış biçimiyle, onun tek bir alayını binlerce alayla ona iade etmişti.

Hakareti sineye çekecek bir adam olmayan Rastignac yıldırım çarpmış gibi dondu kaldı. Yakasına yapışan demir pençeden kendini kurtaramadı, bir pencerenin girtisine götürülmeye ses çıkaramadı.

“Vauquer Ana’nın kümesinden çıkmış genç horoz, işin büyük kısmı kotarılmışken Taillefer Baba’nın milyonlarına el koyacak yürekte olmayan siz, kendi güvenliğiniz için bilin ki Lucien’e, sevdiğiniz bir kardeş gibi davranmayacak olursanız bizim elimizdesiniz, demektir. Tafranız bize sökmez. Sessizlik ve bağlılık istiyorum, aksi halde oyununuza girer, façanızı bozarım. Lucien de Rubempré, günümüzün en büyük gücü olan Kilise tarafından korunuyor. Yaşamayı mı tercih edersiniz ölmeyi mi? Cevabınız nedir?”

Bir ormanda uyuyakalıp uyandığında kendini aç bir aslanın yanında bulan bir adam gibi gözü karardı Rastignac’ın. Korkmuştu ama etraftan gören olmamıştı. En cesur adamlar bile böyle anlarda korkuya teslim olur.

“Bilen... ve böyle bir şeye cesaret edebilecek... bir tek o var...” dedi kendi kendine.

Maskeli elini sıkıp cümlesini tamamlamasına engel oldu. “Siz de karşınızdaki oymuş gibi davranın o zaman,” dedi.

Diğer maskeliler

O zaman Rastignac, ıssız bir yolda silahlı bir haydudun saldırısına uğrayan milyonerin yapacağını yaptı; teslim oldu.

Sonra Châtelet’nin yanına dönerek, “Sevgili Kon-

tum,” dedi, “mevkinize önem veriyorsanız, Lucien de Rubempré’ye iyi davranın. Bakarsınız günün birinde sizden çok daha yüksek bir mevkiye gelmiş.”

Memnuniyetini belli belirsiz bir hareketle dışa vuran maskeli, yeniden Lucien’in peşine düştü.

Vali haklı olarak şaşırmişti. “Azizim,” dedi, “kendisi hakkındaki görüşlerinizi ne de çabuk değiştirdiniz.”

“Merkezde yer alan ama sağ tarafla birlikte oy verenler kadar çabuk,” diye cevap verdi Rastignac. Bu vali, milletvekilinin birkaç gündür bakanlıkta görüş bildirmesinden kaçınıyordu.

Onları dinlemekte olan des Lupeaulx söze karıştı:

“Bugün görüş diye bir şey kaldı mı? Varsa yoksa çıkarlar... Konu nedir?”

Milletvekili, Genel Sekreter’e, “Ne olacak, Rastignac’ın bana üstün bir şahsiyet olarak yutturmaya kalktığı Rubempré Efendi...” dedi.

Des Lupeaulx ciddi bir tavırla, “Sevgili Kontum,” diye cevap verdi, “Mösyö du Rubempré, erdemleri olan bir gençtir. Üstelik arkası o kadar kuvvetlidir ki sizinle tanıştırma imkânı bulursam kendimi bahtiyar sayarım.”

“Desene oğlan zamane eşkıyalarının kucagina düşecek,” dedi Rastignac.

Üçü birden, az çok tanınmış birkaç aydınla pek çok seçkinin durduğu köşeye yöneldiler. Bu beyefendiler yaptıkları gözlemleri, esprileri ya da dedikoduları ortaya dökerek eğlenmeye çalışıyor ya da bir eğlence çıksın diye bekliyorlardı. Son derece tuhaf biçimde oluşmuş bu grubun içinde Lucien’in görünüşte iyi ilişkiler içinde olduğu ama gizliden gizliye onun ayağını kaydırmaya çalışan insanlar vardı.

Blondet, Finot’nun kolundan çıktı, Lucien’i teklifsiz bir şekilde belinden kavradığı gibi göğsüne bastırdı: “Vaaay Lucien, evladım, sevgili aşkım! Demek yaralarımız sarıl-

dı, onarılıp yamandık, samanla doldurulup çulu düzdük ha? Nereden geliyoruz böyle bakalım? Florine'in yatak odasından gönderilen armağanlar sayesinde ayağımız yerden kesilmiş anlaşılın. Bravo sana oğlum!"

Andoche Finot, bir ara Lucien'in neredeyse bedavaya çalıştığı, Blondet'nin ise katkıları, tavsiyelerindeki bilgelik ve görüşlerinin derinliğiyle zenginleştirdiği bir derginin sahibiydi. Finot ile Blondet, Bertrand ile Raton'un¹ ete kemiğe bürünmüş haliydi. Tek fark, La Fontaine'in kedisinin kandırıldığını sonunda fark etmesi, Blondet'ninse kandırıldığını bile bile Finot'ya çalışmaya devam etmesiydi. Bu parlak kalem serüvencisi, aslında daha uzun süre Finot'nun kölesi olarak kalmaya mahkûmdu. Finot, o kaba saba görünüşünün altında, üstüne sarmısak sürülmüş amele ekmeği misali zekâ bulaşmış küstahça salaklığının yanıltıcılığı altında haşın bir irade saklamaktaydı. Edebiyatçıların ve politikayla uğraşan insanların sefahat âlemlerinde ortaya saçtığı fikir ve paraları toplayıp kendine mal etmesini iyi biliyordu. Blondet ise ne yazık ki gücünü, kusurlarının ve tembelliğinin emrine vermişti. Başu sıkışan, Blondet'ye koşuyordu; kendi canı için parmağını kıvıldatmazken başkalarının çıkarı için her şeyi yapan üstün ama zavallı insanlar klanındandı o, lambalarını başkalarına kullandıran Alaeddin'ler klanından. Bu harika akıl hocalarının kendi çıkarlarıyla ilgili olmadıkça keskin ve isabetli görüşleri vardır. Onlarda kol değil, kafa işler. Davranışlarındaki tutarsızlık da bundandır, kendilerinden aşağı zekâların onları kınaması da. Blondet dün yaraladığı arkadaşıyla bugün kesesini paylaşır; ertesi gün gırtlakını sıkacağı biriyle yemekler yer, içki içer, yatardı. İnsanları

1. Bertrand (maymun) ve Raton (kedi): La Fontaine'in masalından. Raton kestaneleri ateşten çekerken uyanık Bertrand afiyetle mideye indirir. (Ç.N.)

eğlendiren tuhaflıkları, yaptığı her şeyi affettirirdi. Bütün dünyayı bir şaka olarak kabul ettiğinden, ciddiye alınmak istemiyordu. Gençti, seviliyordu, az çok tanınan biriydi, mutluydu, Finot gibi yaşlılığında lazım olur, diye bir kenara para istif etmekle uğraşmıyordu. O an Lucien'in Blondet'nin sözünü kesmek için az önce Madam d'Espard ve Châtelet'nin laflarını ağızlarına tıkadığı an gösterdiği gibi bir cesarete ihtiyacı vardı. Ne yazık ki gösteriş merakından aldığı o anlamsız haz, nice büyük işlerin dayanağı olan gururunu bastırıyordu. Az önceki karşılaşmada bu kibirli havailiği galip gelmişti. Bir zamanlar onu yoksul ve sefil diye küçümseyen iki insana karşı kendini zenginmiş, mutluymuş ve onları umursamıyormuş gibi göstermişti. Ama bir şair, sefillik günlerinde kendisine el uzatan, evlerinde kaldığı iki sözde dostuyla ilişkisini yaşlanmış diplomatlar gibi paldır küldür kesebilir miydi? Finot, Blondet ve o, rezilliğin suyunu birlikte çıkarmışlar, sadece alacaklılarının parasını kemiren sefahat âlemlerine dalmışlardı. Lucien de cesaretlerini nasıl kullanacaklarını bilemeyen askerler gibi o anda birçok Parislinin yaptığını yaptı, Finot'nun elini sıkmasını kabullendi, Blondet'nin okşamalarını geri çevirmedi ve kendi itibarını düşürdü. Gazeteciliğe vaktiyle bulaşmış ya da hâlâ bu işin içinde olan herkes küçümsemediği adamlara selam vermek, baş düşmanına gülümsemek, en pespaye durumlarla uzlaşmak, kendisine saldıranlardan aşağı kalmamak için onların yaptığını yapıp ellerini kirletmek gibi acımasız bir zorunluluk içindedir. İnsan göre göre kötülöklere alışır, yapılanlara boş verir; önce yapılan kötölökleri onaylamaya başlar, sonunda kendisi de yapar. Hiç durmadan utanç verici ve sonu gelmeyen uzlaşmalarla lekelenen ruh zamanla pörsür, asil düşüncelerin zembereğı paslanır, bayağılığın zıvanaları yıpranır ve kendi kendine dönüp durur. Alceste'ler

Philinte¹ olur, karakterler gevşer, yetenekler yozlaşır, güzel bir eser yaratma inancı uçar gider. Yazdığı sayfalarla gurur duymak isteyen kişi, vicdanının er geç kötü işler olarak işaret edeceği berbat makalelerle kendini harcar. Lousteau gibi, Vernou gibi büyük bir yazar olmak üzere gelmişken, kendini yetersiz bir gazeteci bozuntusu olarak bulur. Bu yüzden karakteri kadar yeteneği de üstün insanlar, edebiyat hayatının dikenli yollarında emin adımlarla yürümesini bilen d'Arthez'ler ne kadar övül-seler azdır. Lucien, Blondet'nin sataşmalarına ses çıkara-madı; bu adam zekâsıyla onu karşı konulmaz biçimde etkiliyordu, aralarındaki ilişki yoldan çıkarıcı ile çömezi arasındaki ilişkiye benziyordu ve Blondet, Lucien'in üzerindeki hâkimiyetini hâlâ koruyordu. Üstelik Montcor-net Kontesi ile yakınlığı sayesinde sosyete de iyi bir ko-numa sahipti.

"Amcanızdan miras mı kaldı?" dedi Finot alaycı bir havayla.

Lucien aynı tonda cevabı yapıştırdı:

"Ben de sizin gibi, salakları hizaya dizip bir güzel bu-dadım."

Andoche Finot sömürenin sömürülene karşı sergilediği küstahça güvenle, "Beyefendinin bir dergisi, bir ga-zetesi falan mı vardı yoksa?" diye devam etti.

"Daha da iyisi," diye karşılık verdi Lucien. Başyaza-rın üstünlük taslamasıyla incinen gururu onu bir anda yeni konumunun ruh haline geri döndürmüştü.

"Peki neymiş o azimim?"

"Partim var."

"Lucien Partisi diye bir şey mi var?" dedi Vernou gü-lümseyerek.

1. Alceste ile Philinte: Molière'in *İnsandan Kaçan* oyununda birbirine zıt iki kahraman. (Ç.N.)

Blondet yeniden söze girdi: “Finot, bak gördün mü, bu oğlan seni yaya bıraktı. Ben sana söylemiştim. Lucien’ de yetenek var, sen onu idare edemedin, çocuğun canını çıkardın. Şimdi pişman ol bakalım seni koca hödük.”

Burnu iyi koku alan Blondet, Lucien’in vurgularında, jestlerinde, tavırlarında pek çok sır olduğunu gördü; sözleriyle bir yandan onu yumuşatmaya çalışırken bir yandan da dizginleri kısımaya bakıyordu. Lucien’in Paris’e neden döndüğünü, neler yapmak istediğini, nasıl geçindiğini öğrenmek istiyordu.

“Sen istediğin kadar Finot ol, böyle bir üstünlük asla harcın olamaz, onun için karşısında diz çök!” diye devam etti. “Beyefendiyi gelecekte söz sahibi olacak önemli kişiler arasında kabul et, hem de hemen, o da bizden! Esp-rili ve yakışıklı, senin *quibuscumque viis*’lerinle¹ bir yerlere gelmesin mi? Güzelim Milano zırhının içinde, yarısı çekilmiş keskin kılıcı ve dalgalanan armalı üçgen flama-sıyla işte o! Aman Tanrım! Lucien, bu güzel yeleği de nereden yürüttün? Bu çeşit kumaşları insana ancak aşk arayıp buldurur. Kaldığımız bir yerimiz var mı? Şu sıralar dostlarımın adreslerini bilmem lazım, nerede kalacağımı bilemiyorum. Finot, çapkınlık gibi bayağı bir baha-neyle bu akşam kapıya koydu beni.”

“Azizim,” diye cevap verdi Lucien, “ben özlü bir sözü kendime şiar edindim, bu sayede insan huzur içinde yaşadığından emin oluyor: *Fuge, late, tace!* Yani kaç, bırak, sus! Haydi, ben gidiyorum.”

Blondet yemeye içmeye çok meraklıydı, parasız kalınca da başkasına asılırdı.

“Bana yemek borcun var, ödemedi bırakmam! Hani şu küçük yemek vardı ya...”

1. (Lat.) “Ne olursa olsun” anlamında bir deyim. (Ç.N.)

Klasik Fransız edebiyatının büyük yazarı Honoré de Balzac'ın dev yapıtı "İnsanlık Komedyası"nın "Paris Hayatından Sahneler" bölümünde yer alan *Kibar Fahişelerin İhtişamı ve Sefaleti*, yazarın içinde yaşadığı dönemin Paris'inde yüksek sosyete mensup insanları, bu ayrıcalıklı kesime katılmak için umutsuzca çırpınan yoksul gençleri anlatır. "Paris Hayatından Sahneler"den tanıdığımız karakterlerin de boy gösterdiği roman, Balzac'ın kendi deyişiyle "dünyayı düşüncelerine sardığı, yoğurduğu, işlediği, içine sızarak anladığı" eserlerinden biridir. Bu özelliği göz önünde bulundurulduğunda, "İnsanlık Komedyası"nın eşsiz evrenine girmek için en elverişli metinlerden biri *Kibar Fahişelerin İhtişamı ve Sefaleti*'dir.

#dünyaklasikleri #fransızklasikleri #parishayatındansahneler #aşk
#cinayet #yeraltidünyası

Kapak resmi: James Jacques Joseph Tissot

